

UDK 811.563.42'367.7

811.163.42'548

Izvorni znanstveni članak

Prihvaćeno za tisak 23. 09. 2009.

*Ivan Marković**Filozofski fakultet, Zagreb**ivan.markovic@yahoo.com*

Rezultativni sekundarni predikat u hrvatskome

Hrvatski sekundarni predikat ili predikatni proširak značenjski nije dostatno opisan, pa nije uočeno njegovo moguće rezultativno značenje. U radu je opisana sposobnost hrvatskoga pridjeva u instrumentalu i imenice u instrumentalu u konstrukciji s prefigiranim prijelaznim glagolom da služe kao rezultativni sekundarni predikat. Iznose se neki od razloga zbog kojih se rezultativno značenje hrvatskoga sekundarnog predikata rijetko ostvaruje. Služba imenice u opisanoj konstrukciji odudara od univerzalije prema kojoj je pridjev jedina leksička kategorija koja može biti rezultativni sekundarni predikat, a glagol i imenica ne mogu.

I. Sekundarni predikati (SP) ili predikatni proširci obično se značenjski dijele na deskriptivne i rezultativne. U jezikoslovlju prevladava stav da rezultativnih SP-a u slavenskim jezicima nema,¹ odnosno da se značenja koja se u jezicima koji ga imaju iskazuju rezultativnim SP-om u slavenskim jezicima iskazuju drugim jezičnim sredstvima.² U radu se prepoznaje i opisuje jedan rijedak tip rezultativnoga SP-a u hrvatskome, iskazan pridjevom ili imenicom u instrumentalu (usp. III–IV), i prikazuje njegovo mjesto unutar hrvatskih predikatnih instrumentala (usp. V). Budući da je domaće radove o sekundarnoj predikaciji moguće nabrojiti na prste jedne ruke, a da u svijetu o tome postoji golema literatura veoma različitih teorijskih pozadina, primijenjena na mnoge

1 Usp. za ruski Bailyn (2001), Beck – Snyder (2001), Snyder (2001), Strigin – Demijanow (2001), Strigin (2004), Markman (2008); za poljski Bailyn (2001), Markman (2008); za ukrajinski Markman (2008); za slovenski Marušič – Marvin – Žaucer (2003), Markman (2008); za »srpsko-hrvatski« Bailyn (2001), Snyder (2001), Markman (2008); za hrvatski i Šarić (2008), gdje se veli da se pridjevski rezultativni SP u hrvatskome pojavljuje rijetko (v. o tome IV).

2 Dobar dio tih drugih sredstava za iskazivanje rezultativnosti u hrvatskome prikazan je u Šarić (2008).

i različite jezike, usporedno se daje i nešto širi opis problemâ koje sekundarna predikacija podrazumijeva (teorijski i praktično). Potom se (usp. VI) ogledaju dva parametra prema kojima hrvatski doista ne bi bio kandidat za posjedovanje rezultativne sekundarne predikacije te se, zaključno, ističe tipološka posebnost koju prepoznata hrvatska konstrukcija ima (usp. VII).

II. Od knjige M. Petija (1979) sintagme *u snu*, *tužnu* i *mrtvu* u parafrazi stiha

Gledao sam te sinoć, u snu, tužnu, mrtvu. (A. G. Matoš, 1906.)

zovu se u hrvatskome gramatičarstvu obično *predikatnim prošircima*. U tradiciji su se takve sintaktičke jedinice nazivale još i *predikatnim atributom*, *priročnim dodatkom*, *priveskom*, *privremenim atributom*, *dopunskim predikatom*, *predikatnom dopunom*, *predikatnim apozitivom*. U anglosaksonskoj i germanskoj literaturi također su se nazivale različito – *predikativnim atributima*, *predikatnim adjunktima*, *kopredikatima*, *kopredikativima*. U zadnjim se dvama–trima desetljećima proširio i ustalio termin *sekundarni predikat* (u opreci prema *glavnome* ili *primarnome*, engl. *main predicate*, *primary predicate*), pri čem se SP – najčešće, ali ne uvijek i ne u svim jezicima – smatra dodatkom, adjunktom jednoga od argumenata glavnoga predikata. U posljednje doba zovu se i *dodaci* (*usmjereni prema*) *sudionicima* (engl. *participant-oriented adjunct*), pri čem je naglasak stavljen na opreku prema *adverbijalima*, koji su načelno usmjereni prema okolnostima *događaja* (engl. *event-oriented adjuncts*), te na činjenicu da se dodaju *sudionicima* rečenice (npr. vršitelju i trpitelju, koji su iskazani sastavnicama ustrojstva subjektom i objektom), koji su takvim dodacima – *kontrolori*, *upravljači* (engl. *controller*) ili *domaćini* (engl. *host*).³ U okviru formalnoga, generativnoga pristupa SP-i su *male klauze*, *surečenice* (engl. *small clauses*). U ovome se radu podjednako i u istome smislu rabe termini sekundarni predikat i predikatni proširak. Pritom se ponajprije misli na ono što Peti (1979) razumijeva pod *neobaveznim* predikatnim proširkom; ono što razumijeva pod *obaveznim* predikatnim proširkom, odnosno pod predikatnim proširkom koji se javlja uz glagole nepotpuna značenja,⁴ smatrat ćemo SP-om u širem smislu, u kojem SP obuhvaća i obavezne *dopune* (*argumente*) suznačnomu glagolu unutar složenoga predikata.

Semantika predikatnih proširaka u nas je obično obrađivana posredno – više u vezi sa semantikom padeža (npr. s time da instrumentalni oblik *djetetom* može značiti vrijeme, temporalnost, a *rođenjem* podrijetlo, ablativnost) nego radi tipologizacije proširaka. Peti se (1979) također rijetko upušta u precizniju semantičku vrijednost proširaka; tek ćemo gdje gdje naići na razlikovanja poput onoga da se rečenica *Prestravljen stadoh* može interpretirati i uzročno–posljedično ('stao sam jer sam bio prestravljen') i vremenski ('stao sam kad sam bio

3 O terminima u hrvatskoj tradiciji usp. Derossi (1971–1972), Peti (1979: 62), Šarić (2008: 23, n. 1), u anglosaksonskoj i germanskoj usp. npr. Himmelmann – Schultze–Berndt (2005: 4ff), Jackendoff (1991: 200ff).

4 Npr. *pravi se lud*, *postao je ozbiljniji*, *ostala si uvijek ista*, *smatraju ga budalom*.

prestravljen') (str. 142–143), o kojima je pisao još Musić (1935: 128). Musiću i Maretiću (1931: 421, § 460b) dugujemo i uvide u to da se atributivnim pridjevom izriče stalno svojstvo, a apozitivnim pridjevom svojstvo koje traje onoliko koliko traje radnja glagolskoga predikata. Izvan vidnoga polja ostala je razlika između dviju velikih značenjskih i sintaktički nerijetko različitih skupina – *deskriptiva* (engl. *depictives*), koji iskazuju stanje onoga što je iskazano subjektom ili objektom kakvo je u vrijeme radnje iskazane glavnim predikatom, i *rezultativa* (engl. *resultatives*), koji iskazuju stanje onoga što je iskazano subjektom ili objektom kakvo je nastalo kao posljedica radnje ili stanja stvari iskazanih glavnim predikatom.⁵

Peti (1979: 163–169) uočava ova sredstva za iskazivanje hrvatskoga neobaveznog predikatnog proširka: particip trpni, particip prezenta, particip perfekta, pridjev u neodređenom obliku, imenica u nominativu (*Slobodnica plamti **grud***), imenica u akuzativu (*Gadovi, mene **starca** izazivate*), kao + sklonjiva riječ u kojem od padeža, redni broj, besprijedložni genitiv, prijedložni genitiv, lokativ, prijedložni instrumental (*Legao je naledaške **s punim želucem***) te besprijedložni instrumental, koji nam je osobito zanimljiv, pa navodimo sve primjere (malo skraćene):

*I u babinoj duši sine dan, kada ga je **djevojkom** ovdje gledala.* (A. G. Matoš, 1895.)

*Ja bijah vazda srećan, a najviše kada se rodih **Zagrepcaninom**.* (A. G. Matoš, 1900.)

*Bernardina **djetetom** učila je čitati i pisati.* (M. C. Nehajev, 1928.)

*Gospodarina đerdana nosila ga ne samo **djevojkom** već i kao mlada nevjesta.* (D. Šimunović, 1914.)

*Izjutra ću biti mrtav i **lešom** ću ležati u hladnoj postelji.* (I. Kušan, 1970.)

Primjeri su jednolični – u smislu odabira registra iz kojega dolaze (prozna beletristika), u vremenskome smislu (Kušanov je nešto noviji), u značenjskome smislu (redovito je riječ o onome što se obično naziva instrumentalom *osnovne osobine* ili *svojstva*,⁶ tek je u zadnjem primjeru značenje nešto drugačije), u tome da je u svim primjerima proširku kontrolor subjekt, u tome da je u svim primjerima riječ o imenici u instrumentalu (ne o pridjevu). U našem primjeru (*Gledao sam te sinoć, u snu, tužnu, mrtvu*) pridjevski su proširci *tužnu* i *mrtvu* nedvojbeno kontrolirani objektom, a PP-proširak *u snu* ima ambivalentno značenje – nije sročan pa se može tumačiti i kao kontroliran subjektom i kao kontroliran objektom.

5 Šarić (2008: 33) engl. *depictive* u hrvatski prenosi kao *depiktiv(an)*. Budući da taj leksem u hrvatskome nema osobitu komunikacijsku vrijednost, ovdje se služimo terminom *deskriptiv(an)*, etimološki iznevjereno, ali značenjski odgovarajuće i prozirnije. Domaći bi pridjevski adekvati za engl. *depictive* i *resultative* bili *opisni* (korigirani crt-, (s)lik- ipak ne bi došli u obzir) i *učinski* (što nam se čini boljim, jednoznačnijim od *posljedični*).

6 Usp. Ivić (1954: 134ff), Silić – Pranjković (2005: 235).

Instrumental kakav se pojavljuje u navedenim primjerima – nema u tome ništa sporno – obilježen je u suvremenome hrvatskom kao zastario, eventualno regionalan, i javlja se većinom u beletrističkim tekstovima, ne osobito novima. No jednako tako valja reći da je nominativ kao moguća zamjena za imenicu u instrumentalu u takvim primjerima još obilježeniji, odnosno instrumental se javlja kao neutralniji oblik:⁷

*Ja bijah vazda srećan, a najviše kada se rodih, **Zagrepčanin**.*

*Bernardina, **dijete**, učila je čitati i pisati.*

*Ušao sam u rat gotovo **dijete**: sedamnaest godina.* (P. Šegedin, 1955.)

To je samo po sebi donekle neobično, ali i neprepoznato u hrvatskim gramatikama, u kojima se veli da je razlika između predikatnoga nominativa i predikatnog instrumentala svodiva na stilističku razliku, odnosno da je uvijek »instrumental zamjenjiv nominativom« (Barić *et al.* 1995: 402).

Pridjeve u instrumentalu dakle u Petija (1979) kao proširke ne nalazimo, pa onda ni pridjeve koji bi se kao proširci vezivali uz objekte. Stoga smo anketirali izvorne govornike da procijene prihvatljivost nekoliko skupina rečenica u kojima su se izmjenjivali atributi i predikatni proširci, akuzativi (sročni predikatni proširak kontroliran objektom) i instrumentali, pridjevi i imenice.⁸ Rečenice su bile:

- 1 *Odgojio je poštena sina.*
- 2 *Odgojio je sina poštena.*
- 3 *Odgojio je poštenim sina.*
- 4 *Odgojio je sina poštenim.*
- 5 *Iskovao je oštru sablju.*
- 6 *Iskovao je sablju oštru.*
- 7 *Iskovao je oštrom sablju.*
- 8 *Iskovao je sablju oštrom.*
- 9 *Odgojio je poštenjaka sina.*
- 10 *Odgojio je sina poštenjaka.*
- 11 *Odgojio je poštenjakom sina.*
- 12 *Odgojio je sina poštenjakom.*

Rečenice s pridjevskim atributom ispred imenice (1, 5) anketiranima su bile prihvatljivije od rečenica s postponiranim pridjevskim atributom (2, 6). S dvjema imenicama u apoziciji: rečenica 10 prihvatljivija je od rečenice 9.

Rečenice s instrumentalnim oblicima pridjeva u postpoziciji (4, 8) prihvatljivije su od rečenica s instrumentalima ispred imenice (3, 7). Rečenica 12 pri-

7 Izvan osnovnog interesa ostavljamo odvajanje/neodvajanje zarezmom. Uz nominativ – intonacijski i s obzirom na to da je riječ o proširku – smatramo da je potrebno. Uz instrumental zarez se obično ne stavlja, vjerojatno zbog adverbijalnoga tumačenja, kao u: *Bernardina nedjeljom učila je čitati i pisati.*

8 Anketirano je 40–ak studenata hrvatskoga (podjednak broj kajkavaca i štokavaca, jedan čakavac), u proljeće 2007. g.

hvatljivija je od rečenice 11. Usto rečenice s instrumentalnim oblicima u postpoziciji (4, 8, 12) gotovo su uvijek bile na drugome mjestu prema prihvatljivosti (odmah iza 1, 5, 10).

Rečenica 12 varira u prihvatljivosti – od prihvatljive do slabo prihvatljive.

Na pitanje ima li značenjske razlike između rečenica s akuzativom i rečenica s instrumentalom odgovor je najčešće bio taj da instrumental ima značenje posljedice, cilja ili namjere, odnosno u rečenici 4 *sin* je postao *pošten* upravo *odgojem*, u rečenici 8 *sablja* je postala *oštra* upravo *kovanjem*, u rečenici 12 (govornici kojima je prihvatljiva tako ju razumiju) *sin* je postao *poštenjakom* upravo *odgojem*. Takvo rezultativno značenje u sintagmama sa sročnim proširkom govornici ne prepoznaju. Drugim riječima, ni tu instrumental nije samo stilistička inačica nominativu/akuzativu niti je njime posve zamjenljiv.

III. O rezultativnome značenju instrumentala u hrvatskim se gramatikama ne govori. No još je Ivić (1954: 147ff) u opisu »srpskohrvatskoga« *predikatnog* instrumentala istaknula: da je bitna razlika između takva instrumentala i instrumentala *osnovnoga svojstva* ta da se *predikatnim* instrumentalom svojstvo ne samo konstatira, nego se upravo »stvara vršenjem glagolske radnje«; da je predikatni instrumental uz glagol *biti* – *jesam* zapravo netipičan oblik predikatnog instrumentala (i relativno nova pojava u slavenskim jezicima); da bi u predikativnu kategoriju valjalo »uvrstiti i slučajeve upotrebe instrumentala uz glagole koji inače nisu tipični za konstrukciju s predikatnim instrumentalom (...) ali kod kojih također imenica u instrumentalu otkriva ono što *postaje* subjekat u trenutku vršenja glagolske radnje«; predikativni instrumental može biti i pridjevski – *graditi se važnim*. Autorica navodi nekoliko primjera za imenički instrumental uz glagole što ih Peti (1979) zove glagolima potpuna značenja – dakle instrumental kao neobavezni predikatni proširak – ali i sama veli da je u modernome jeziku takav »instrumental već izobičajan. Nisam našla ni jedan primer iz jezika pisaca XX veka« (Ivić 1954: 153). Jedinu hrvatsku primjer koji navodi jest:⁹

Tko ga oće imat milostivim pomoćnikom... potribito je, da se usiluje nasliđovati ga. (F. Lastrić, 18. st.)

Iako bismo se složili s time da je instrumentalni imenički i pridjevski neobavezni predikatni proširak s rezultativnim značenjem danas rijedak i da zvuči arhaično, može se ipak reći da ne samo da je moguć bio u prošlosti (i to upravo s imenicom u instrumentalu, koliko god Lastrićev glagol *imati* možda možemo razumjeti kao glagol nepotpuna značenja), nego da je moguć i u suvremenome hrvatskome te da ga – anketa je to potvrdila – današnji govornici razumiju u rezultativnome značenju (i tako razlikuju od sročnoga, akuzativnoga).

9 Još je nekoliko primjera iz Daničićeve *Srpske sintakse*, s glagolima *pomazati*, *uzeti*, *odrediti*, *okruniti*, *prepoznati*.

Vratimo se instrumentalu *osnovnoga svojstva*, koji je s *predikatnim* u uskoj značenjskoj vezi.¹⁰ Temeljna razlika prema *predikatnomu* (Ivić 1954: 134) jest ta da se njime kaže što u trenutku glagolske radnje pojam iskazan instrumentalom *jest* (opreka je dakle *jest : postaje*). Primjeri su takva instrumentala (Ivić 1954, Silić – Pranjković 2005):

Djevojkom je bila šutljiva.

Curom sam došla... Uzeo sam je *divojkom*... Uzeo sam je *udovicom*. («Današnji posavski govor», 1913.)

To nam pjesme gomilama potvrđuju. (B. Bogišić, 1874.)

Među njima ima i takvih u kojima bismo veoma lako prepoznali i rezultativno značenje ili barem klice iz kojih se ono moglo razviti:

Kao da bi se jednim debelim i kamenitim ledom smrznulo srce naše. (A. Kanižlić, 1760.)

Istina suncem sja. (poslovica)

Sudeć da je gnusno bezakoñe istinu vjere Isukristove lažima iznositi. (ARj, s. v. *bezakoñe*, Stj. Rosa, 1764.)

Kamenje, blato, pijesak, padalo je dažd na daščaru. (A. Šenoa, 1871.)

Križom ruke držati tj. skrštenih ruku stojati. (ARj, s. v. *križ*, F. Pilepić, Rijeka, druga pol. 19. st.)

Posljednji je akord zamr'o dalekim pianissimom. (Vj. Novak, 1901.)

U njima je moguće tumačenje instrumentala u najmanju ruku ambivalentno (okolnosno, adverbijalno i predikatno, proširano),¹¹ osobito kod prijelaznih glagola, odnosno *držati ruke križem* može se tumačiti i kao 'držati ruke tako da smo od njih načinili, stvorili križ (pretvorili ruke u križ)', a *istinu iznositi lažima* i kao 'iznositi istinu tako da smo od nje načinili, stvorili laži (pretvorili istinu u laži)'.¹² Dakle onako kako je kod *predikatnih* instrumentala uz glagole *učiniti* (+Ak +Instr), *stvoriti* (*se*), *pretvoriti* (*se*) 'izmijeniti potpuno svoj fizički oblik, postati od jednoga pojma drugi':

*Bog mene človi*kom na svitu satvori. (Š. Menčetić, poč. 16. st.)

Krmkom gnusnim stvara se. (I. T. Mrnavić, 1631.)

Ah da bih stvoriti pčelom te ja moga. (I. Ivanišević, 1642.)

Čigova li biše sestra lastovicom pritvorena? (J. Baraković, 1614.)

10 Zanimljivo je da među osam značenjskih kategorija »srpskohrvatskoga« besprijedložnog instrumentala Ivić jedino *predikatni* ne naziva značenjskim, nego sintaktičkim terminom, usp. *sredstvo* (*oruđe*), *agens* u pasivnim konstrukcijama, *uzrok*, *nosilac stanja*, *mjesto*, *vrijeme*, *osnovno svojstvo* (*osnovna karakteristika*); *socijativ* i *pseudosocijativ* dva su značenja instrumentala s prijedlogom *s(a)*.

11 Govoreći iz iskustva suvremenoga govornika; sasvim je moguće da je ambivalentnost u doba nastanka tih rečenica bila i izraženija ili da je proširano značenje čak bilo dominantno.

12 Podsjećamo da Ivić primjere donosi kao potvrde instrumentala *osnovnoga svojstva* (ne instrumentala *sredstva*). Primjer iz Stj. Rose ipak bismo uzeli sa zadržkom jer bez konteksta nije jednoznačan. Usput, Ivić pogrešno navodi da je primjer iz I. Đurđevića.

Priobraža se i pritvara pticom, zvirim, dubom, stinom. (I. Gundulić, prva pol. 17. st.)

Ka pritvoriti mrak mogaše živijem ognjem i plamenom. (J. Palmotić, prva pol. 17. st.)

Polemizirajući s Delbrückom, Ivić donosi za nas još dvije važne opaske: prvo, na jednome mjestu spominje rezultativnu komponentu značenja konstrukcije (doduše, u nešto drugačijem kontekstu); drugo, osporava Delbrückovo genetičko povezivanje predikatnog instrumentala s instrumentalom *sredstva* i povezuje ga s instrumentalom osnovnoga svojstva te zaključuje: »*pretvoriti* (nešto) *rukom* moglo bi značiti ili: akciju pretvaranja izvesti rukom [i. e. sredstvo, op. naša], ili: pridavati nečemu kvalitete, svojstva ruke [i. e. osnovno svojstvo, op. naša]. Ova dva značenja potpuno su međusobno različita...« (str. 155). Usto Ivić (str. 145) pretpostavlja da je razvoj značenja konstrukcije *letjeti pticom* mogao biti: 1. 'letjeti u vidu ptice i na način ptice, kao ptica' → 2. 'kao ptica'. Smatramo da se može pretpostaviti da je u pojedinim kontekstima, ovisno o glagolu, značenje moglo krenuti i u drugome, usporednome pravcu: → 2. 'letom, u letu, postati pticom', odnosno potpuno se prenijeti u rezultat: → 3. 'letom postati pticom'. Da je tomu doista moglo biti tako, vidimo u značenju kakvo imamo u stihu iz »Smrti Smail-age Čengića« prilično prisutnome u svijesti obrazovanih hrvatskih govornika:¹³

Brdane mi pozovite štono sam ih zarobio robljem. (I. Mažuranić, 1845.)

U njemu je nesumnjivo riječ o SP-u s rezultativnim značenjem orijentiranome prema objektu ('oni/brdani zarobljivanjem su postali roblje, pretvoreni su u roblje'), ne o adverbijalu, dakle sa značenjem kakvo suvremeni govornici prepoznaju u *Iskovao je sablju oštrom, Odgojio je sina poštenim*. Takve konstrukcije smatrat ćemo prototipnim hrvatskim konstrukcijama s rezultativnim SP-om i odmah ćemo naglasiti da se ovdje – u skladu s anketom (usp. II) i jezičnim osjećajem pisca – uzima da je riječ o prihvatljivim, gramatičnim hrvatskim konstrukcijama.¹⁴

IV. Navedeno je prije prema Peti (1979: 163–169) što sve može biti (deskriptivni) predikatni proširak u hrvatskome. Autor kao sredstvo razlikuje imenicu u nominativu, imenicu u akuzativu i imenicu u instrumentalu, ali za pridjev kaže samo »pridjev u neodređenom obliku« (premda su svi navedeni primjeri u nominativu i akuzativu).¹⁵ Sročni deskriptivni predikatni proširak kontroli-

13 Povezanost SP-a i njegova kontrolora, domaćina obično se unatoč mogućim metodološkim nedosljednostima obilježava koindeksiranjem (v. Jackendoff 1991: 201, naime nije riječ o koreferenciji, na što koindeksiranje obično upućuje).

14 S obzirom na njihovu rijetkost (osobito s pridjevskim SP-om), arhaičnost i činjenicu da ih ne prihvaćaju svi govornici uza svaki bismo primjer takvih konstrukcija u ovome radu mogli staviti ! i/ili ?, ali ne *.

15 Riječ je zapravo o razlici sročnih predikatnih proširaka (koji su – ovisno o kontroloru, subjektu ili objektu – u nominativu ili akuzativu) i nesročnoga u instrumentalu.

ran neizravnim objektom – dopunjujemo Petijev popis – u hrvatskome može biti i u ostalim kosim padežima, genitivu, dativu, lokativu (PP):

*Sjećam ga_i se, **siromaha**_i, kako prosi na ulici.*

*Sjećam ga_i se, **jadna**_i, kako prosi na ulici.*

*Meni_i, **siromahu**_i, ta je cijena previsoka.*

*Bolje ti_i je u život ući **hromu**_i negoli... (Maretić 1931: 421, § 460b)*

*Razgovarali smo o njemu_i, **siromahu**_i,...*

»Jezici se znatno razlikuju prema tome koje su sastavnice dostupne kao kontrolori« (Himmelman – Schultze–Berndt 2005: 54–55). U hrvatskome i primjerice slovenskome (Marušič – Marvin – Žaucer 2003: 374) kosi padeži mogu biti kontrolori, u engleskome ne mogu (Williams 1980, Simpson 2005: 96–98):

*John_i gave Mary_j the coffee **tired**_{i/*j}.*

’Ivan je Mariji dao kavu umoran/*umornoj.’

Himmelman – Schultze–Berndt (*ibid.*) spominju još primjerice gruzijski i finski kao jezike koji dopuštaju kose kontrolore, a za njemački – pokazuje njihov korpus – kažu da u spontanu razgovornome jeziku može imati kose kontrolore (unutar PP-a):

*Sie haben dann am Nachmittag [aus derselben Tasse]_i **unausgespült**_i den Kaffee getrunken.*

’Poslijepodne su onda kavu popili [iz iste one šalice]_i, neisprane_i.’

A slično vele i za engleski (*ibid.*), premda naglašavaju da je za takvu rečenicu u engleskome potreban kontekst:¹⁶

*She came in [through the back door]_i **unlocked**_i.*

’Ušla je [kroza stražnja vrata]_i, nezaključana_i.’

Rezultativni pak predikatni proširak u hrvatskome ima ova svojstva, sredstva izricanja i ograničenja:

Prvo, imenički i pridjevski predikatni proširak općenito sasvim je sigurno konstrukcija koja uvelike pripada pisanom jeziku, upravo jeziku beletristike, te u pojedinim oblicima razgovornomu jeziku.¹⁷ To pogotovo vrijedi za rezultativni SP, koji zvuči arhaično i knjiški te dijelu govornika i nije prihvatljiv. Dakle možemo ga smatrati konstrukcijom višega stilskog registra, nikako ne formalnom, administrativnom.¹⁸ Odnosno ni rečenicu *Gledao sam te sinoć, u snu*,

16 I da je bez konteksta ona većini govornika neprihvatljiva; ne određuju se o tome je li to zbog živosti subjekta (nemogućnosti da bude *otključan*).

17 Usp. razgovorne deskriptivne konstrukcije poput *Samo preko mene **mrtva/mrtvog**, On brže trči **bos** nego u tenisicama, Ne mogu ga vidjeti **naertana/naertanog**.*

18 To samo po sebi nije ništa neobično. Snyder (2001: 327, n. 4) za engleske rezultativne konstrukcije kaže da su »izrazito niske čestotnosti u govoru i djece i odraslih«. Nichols (1981: 127) piše da je rezultativni kopredikat (SP) u ruskome još rjeđi no u engleskome (v. dalje); drugi istraživači tvrde, doduše, da ga i nema (usp. ovdje n. 1), odnosno da se rezultativnost u ruskome iskazuje drukčije.

tužnu, mrtvu vjerojatno nećemo čuti u razgovornome jeziku, osobito ne u administrativnome, a kamoli rečenicu poput *Iskovao je sablju oštrom*. Rijetkost i pripadnost drugome stilu pokazuje se i u prijevodima – engleske razgovorne rečenice koje srećemo u svakome gangsterskom filmu, poput:

*He beat him **unconscious**.*

'Izmlatio ga je do besvijesti.'

*Rats chewed the bag **open**.*

'Štakori su progrizli vreću.'

neće se u hrvatskome prevoditi ovdje opisanim instrumentalnim konstrukcijama.

Drugo, kontrolor rezultativnoga predikatnog proširka izravni je objekt u akuzativu. Ako je kontrolor subjekt, rezultativno značenje ne dolazi u obzir. Pretpostavljeno značenje u:

*Žena_i je sablju_j iskovala **oštrom**_i.*

deskriptivno je – 'žena je sablju iskovala dok je (žena) bila oštra' (ne *'žena je postala oštrom dok je kovala sablju'), kao u:

*Žena je opravu izvezla **djevojkom**.* (= 'dok je (žena) bila djevojka, prije no što se (žena) udala')

Isto ograničenje rezultativni SP ima i u engleskome, za razliku od deskriptivnoga, koji može doći i uz subjekt i uz objekt (usp. Jackendoff 1991: 226, Baker 2003: 220–221):

*I left Chris **angry**.* – deskriptivno i dvoznačno ('ljuti' možemo biti i *Chris* i *ja*)

*I beat the metal **flat**.* – rezultativno i jednoznačno ('plosnat' može biti samo *metal*, ne i *ja*)

Treće, rezultativni predikatni proširak javlja se u hrvatskome uz svršene prefigirane prijelazne glagole u perfektu,¹⁹ odnosno jednom od prošlih vremena. Strigin (2004) pokazuje da su glagolski prefiksi (npr. adekvati hrvatskih *raz-*, *pro-*) jedan od važnijih čimbenika²⁰ zbog kojih ruski nema rezultativnu sekundarnu predikaciju – prefiksi su gramatikalizirano sredstvo za operaciju semantičkog ograničavanja, omeđivanja (engl. *bounding*) događaja, pa su se kao takvi nametnuli kao bolje, ekonomičnije sredstvo od dvaju.

Prijelazni glagol uz koji se rezultativni predikatni proširak javlja mora biti takve semantike da podrazumijeva neku vrstu činjenja, učinka na objektu, neku vrstu njegove promjene. U suprotnome rezultativnost se kao značenje ne pojavljuje. U rečenicama

*Upoznao sam ju_i **mladom**_i.*

Vidio sam ju_i **djevojkom**_i.

19 O vezi perfekta i rezultativnosti v. Nedjalkov – Jaxontov (1988), Strigin (2004).

20 »U složenoj međuigri brojnih čimbenika« (Strigin 2004: 79). O značenjima hrvatskih glagolskih prefikasa o kojima je riječ v. Belaj (2008).

proširak ima (samo) deskriptivno, vremensko značenje. Ovisnost o semantici glagola i njegovoj valenciji i u drugim je jezicima prepoznata kao važna u odredbi proširaka – u francuskome glagoli koji dolaze u obzir kao glavni predikati rezultativnoga proširka zapravo čine malen skup, koji uključuje glagole poput *obožiti*, *rezati* i sl. (Legendre 1997: 46). Jednako kao u hrvatskome ti glagoli moraju podrazumijevati neko činjenje na objektu, neku njegovu promjenu. Ta promjena istodobno mora biti takva da dopušta daljnju specifikaciju (prema boji, obliku i sl.) ili ponavljanje/obnavljanje, odnosno glagoli poput *ubiti* nisu dobri kandidati za glavni predikat rezultativa (u hrvatskome bi to npr. bilo frazeologizirano *ubiti koga u pojam*, ali *?#ubiti koga nasmrt* ili *?#ubiti koga mrtvim* ne dolazi u obzir).²¹ Konačno, učinak na objektu mora biti unutar horizonta očekivanja (ovisno o živosti i neživosti objekta, mogućnosti da se na objekt radnjom uopće djeluje, vjerojatno ovisno i o kontekstu, situaciji, odnosno znanju o izvanjezičnome svijetu).²²

Važno je naglasiti da je riječ o glagolima potpuna značenja, odnosno da je rezultativnost posve naravna i u semikopulativnih glagola, ali tada više ne govorimo o SP–u u užem smislu (usp. II), nego o imenskome dijelu složenoga predikata:

Učinio je sablju_i oštrom_i.

Učinio je djevojku_i ženom_i.

Četvrto, rezultativni predikatni proširak iskazuje se instrumentalom tzv. neodređenog oblika pridjeva (to da je pridjev u neodređenom obliku vidi se – onoliko koliko se u suvremenome razgovornom hrvatskom vidi, a to je malo ili nikako – samo iz njegova naglaska)²³ i instrumentalom imenice:

Iskovao je sablju_i oštrom_i.

Odgojio je sina_i poštenim_i.

Odgojio je sina_i poštenjakom_i.

Zarobio je brđane_i robijem_i.

Rezultativ se iskazuje i PP–om, koji može potpuno srasti u prilog (usp. i Šarić 2008):

Izrezao je kruh na kriške.

Izudarao ga je nasmrt.

21 Za razliku od glagola poput *ubiti* prefiksarno–sufiksalni kauzativni glagoli s pridjevskim korijenom – npr. glagoli poput *crniti/ocrniti/pocrniti* 'učiniti crnim', *nagrditi* 'učiniti grdim', *posvojiti* 'učiniti svojim', *povećati* 'učiniti većim' i sl. – sažimaju u sebi čitavu rezultativnu konstrukciju. Njihova je semantika upravo onakva kakvom se opisuju rezultativne konstrukcije (v. VII): *x* čini da *y* postane/bude *nekakav*.

22 Usp. i Ivić (1954: 141): *rijeka* u pjesmi može *teći* – *mlijekom*, *medom*, *vinom*, ali ne može – *ciglom*, *prozorom*, *kutijom*.

23 U hrvatskim se opisima redovito govori o »neodređenom obliku«, što je neprecizno jer pod »neodređenim« valja razumjeti semantičku neodređenost (to je samo još jedan od dokaza tomu da pridjevska deklinacija u hrvatskome nije odlučujuća za pridjevsku semantiku).

Za takve priložne proširke i Nichols (1981) kaže da ne opisuju način glagolske radnje, nego prije stanje onoga što je iskazano objektom – *nasmrt* se više tiče objekta nego *udaranja* – odnosno orijentirani su prema *sudioniku*, ne prema *događaju*. U tom bi se slučaju u povratnih glagola moglo govoriti i o subjektu kao kontroloru predikatnoga proširka:

(Mi) *najedosmo/napričismo se dosita*_i.

jer *se* tu nije objekt (zamjenica), nego čestica za povratni glagol.²⁴ Povratne konstrukcije toga tipa zanimljive su još zbog dvojega. Prvo, Šarić (2008) donosi primjer u kojemu se pridjevski rezultativni predikat – kako je ondje tretiran – javlja u sročnome padežu (nominativu: *Najeo se sit*). Drugo, Nichols (1981: 127) rezultativne SP-e u ruskome nalazi samo u dvjema konstrukcijama,²⁵ prilično frazeologiziranima, veoma sličnima potvrdi iz Mažuranića s jedne i povratnim hrvatskim konstrukcijama s druge strane:

Večerom on napilsja p'janym.

'Uvečer se napio pijanim.'

Druz'ja rešili napoit' ego p'janym.

'Prijatelji (su) odlučili napiti ga pijanim.'

U prvoj rečenici moguća je, ali i arhaična, uporaba kratkog oblika pridjeva (*p'jan*) te dugog oblika u nominativu (*p'janyj*), što je pak »razgovorno i nižega stila« (str. 272). Na istome položaju mogu se naći i pojedini prilozi, koje Nichols također smatra SP-ima (jer su, kako je rečeno, semantički ovisni o kontrolorima, a ne o glavnome predikatu):

On naelsja dosyta.

'Najeo se dosita.'

Dapače, prema engleskim konstrukcijama s rezultativnim SP-om u ruskome dolaze upravo prilozi (engl. *wipe dry*, *wash clean* – rus. *vyteret' nasuho*, *vymyt' načisto* – Nichols 1981) ili parafrazne i o kontekstu ovisne konstrukcije, npr. s prefigiranim glagolom i PP-om (engl. *beat the tin flat* – rus. *raspljuščit' banku v lepěšku* 'sploštiti limenku u pogaču' – Strigin 2004).²⁶

Peto, neutralan redosljed rezultativnoga predikatnog proširka jednak je kao u svih neglagolskih predikatnih proširaka – postpredikativni. Za razliku od deskriptivnih između rezultativnoga predikatnog proširka i kontrolora nema stanke, koja je u deskriptivnih više od fakultativne i zbog koje se deskriptivni načelno odvajaju zarezom:

Sava teče, mutna.

Gledao sam te, tužnu, mrtvu.

24 Usp. »lažne«, *neprave* povratne konstrukcije u engleskome, poput *She ate herself sick* 'Prejela se toliko da joj je bilo zlo' – Jackendoff (1991: 240), Simpson (2005: 84).

25 Korpus joj obaseže 3 500 primjera dvadesetostoljetnoga ruskoga.

26 Usp. Šarić (2008) za više primjera prijevodnih konstrukcija u hrvatskome. Ondje se kao moguće sredstvo iskazivanja rezultativnosti spominju i neizvedeni prilozi: *Skuhati jaja tvrdo*.

Šesto, budući da je riječ o veoma rijetkoj konstrukciji, teško je reći koliko se ona uopće daje proširivati, odnosno je li npr. moguća kombinacija rezultativnoga i deskriptivnoga predikata ili kombinacija rezultativnoga predikata i adverbijala:

- ?Iskovao je sablju **oštrom, tupu**.
 ?Iskovao je sablju, **tupu, oštrom**.
 ?Iskovao je sablju **oštrom**, (sa) **čekićem**.
 ?Iskovao je sablju, (sa) **čekićem, oštrom**.

Pretpostavka je da bi prva i treća rečenica bile neutralnije, kao i u engleskome, gdje rezultativni predikat – kao čvršće povezan s VP-om – dolazi ispred deskriptivnoga i ispred instrumentalnoga PP-a (Baker 2003: 220):

- I washed the car clean cold.*
 'Oprao sam auto do čista na hladno.'
I wiped the table clean with a cloth.
 'Obrisao sam stol do čista (s) krpom.'

Također je teško reći kako bi se rezultativni predikat vladao u rečenici s dvama objektima poput:

- ?Iskovao sam sinu sablju oštrom.

koja je u engleskome nemoguća, dok je s deskriptivima posve prihvatljiva.

V. Pojedini slavenski jezici padežno slaganje predikatnog imena sa subjektom i objektom zamjenjuju nesročnim predikatnim imenom u instrumentalu u znatnijoj mjeri počevši od 14–15. st.²⁷ Pojava je u različitim slavenskim jezicima različita dosega,²⁸ a u okviru pojedinoga jezika ovisi o mnogim čimbenicima – vrsti predikata, vrsti predikatnog imena, glagolskome vremenu, značenju konstrukcije (npr. odnos trajno svojstvo : prolazno svojstvo), stilskome registru i dr. U hrvatskome je stanje ovakvo:

(1a) Primarni predikat – sročnost:

- Luka je bio / je / će biti učitelj.*
Luka je bio / je / će biti dobar.

(1b) Uporaba instrumentala odlika je biranijega, svečanijega pisanog jezika (danas je dio manire kojom se jezik arhaizira, u tekstovima 19. st. instrumen-

27 Datacija je prema Bailyn (1998: 15). Pojava je poznata i u staroslavenskome (*ne bōdi niktože ijudojē* – Ivšić 1970: 355), ali rijetka (od kanonskih tekstova »Suprasalski zbornik«, iz kojega je i Ivšićeva potvrda, ima nekoliko primjera, »Sinajski euhologij« dva – S. Damjanović, osob. kom.). Najstariji su hrvatski primjeri instrumentala uz semikopulativne glagole, uz *biti* 'postati' i uz kopulativno *biti* u Ivić (1954: 147ff) iz 15–16. st. (F. Vrančić, Š. Menčetić, Dž. Držić, B. Kašić), jedan srpski je iz 14. st. (usp. i ARj, s. v. *biti* – *budem*).

28 Pozivajući se na rad V. Jagića iz 1900. g., Ivić (1954: 156) kaže: »U poređenju sa ostalim slovenskim jezicima, srpskohrvatski nije mnogo razvio upotrebu predikativnog instrumentala. U tom pogledu on dolazi tek na četvrto mesto, posle poljskog, ruskog i češkog.«

tal je češći), i to ako je predikat u kojem od prošlih vremena ili u budućem vremenu (rijetko u prezentu, no ni u prezentu nije negramatična²⁹) i ako je predikatno ime imenica.³⁰

!Luka *bijaše* / *će biti* / *je* / *biva* **učiteljem**.

??Luka *bijaše* / *će biti* / *je* / *biva* **dobrim**.

(2a) SP kao argument (obavezna dopuna) neprijelaznoga glagola – sročnost i instrumental.³¹

Luka je postao **predsjednik** / ispio **smiješan** / ostao **sam** / *mi se baš ne čini pametan*.

Luka je postao **predsjednikom** / se naziva **predsjednikom** / se osjeća **prevarenim** / *mi se baš ne čini pametnim*.

(2b) Ako je riječ o prijelaznome glagolu – instrumental:

Luku su proglasili **učiteljem**.

Luku smatraju **dobrim**.

Postupke su ocijenili **neprimjerenima**.

U razgovornome jeziku dopuna će uz pojedine prijelazne glagole (npr. *držati* 'smatrati') kadšto biti PP s akuzativom:

Drže ga **za budalu**.

(3a) SP kao deskriptivni adjunkt (dodatak) subjektu – sročnost i instrumental. U sročnih imenički je rjeđi i obilježeniji:

Luka trči **bos**.

Svijet se bez tebe kreće, slijepi mehanizam. (A. Šoljan, 1970.)

Instrumental je moguć u imeničkih SP-a, s posebnim značenjem,³² kao neutralniji od sročnog oblika (usp. II), ali i manje neutralan od zavisne surečenice ili sintagme s *kao*:

Bernardina **djetetom** učila je *čitati i pisati*. (M. C. Nehajev, 1928.)

Izjutra ću biti mrtav i lešom ću ležati u hladnoj postelji. (I. Kušan, 1970.)

Rodih se **Zagrepčaninom**.

29 Kako stoji u Markman (2008: 232), što ne spominjemo zlorado, nego kao potvrdu toga da je riječ o veoma »suptilnim« konstrukcijama, oko kojih se govornici često neće složiti; sravnjiva-nje hrvatskoga i srpskoga u »srpsko-hrvatski«, čemu su zapadni slavisti skloni, tu sasvim sigurno nije od pomoći.

30 Što Silić – Pranjeković (2005: 290) dobro opisuju, samo bi valjalo dopuniti – ono što pišu o imenskome predikatu vrijedi zapravo samo za imenički (ne i pridjevski) predikat.

31 O distribuciji sročnoga padeža i instrumentala u takvim konstrukcijama ne znamo još dovoljno, ali očito nije nevažno – barem na stilističkoj ravni – je li glagol perfektivan ili imperfektivan, je li povratan ili nije, donekle i o vrsti pridjeva (*sam* neće doći u instrumentalu).

32 Trajno, osnovno svojstvo; u pridjeva je trenutno, »prolazno«, koje traje koliko traje glagolska radnja.

(3b) SP kao deskriptivni adjunkt (dodatak) objektu – sročnost i instrumental. U sročnih imenički je rjeđi i obilježeniji:

Vidim Luku gola i bosa.

Bog zna hoćemo li ga živa zateći. (D. Šimunović, 1914.)

Kako ga ostavlja na tvrdoj zemlji; slaba! (S. Kolar, 1933.)

Vidim ga, siromaha.

Instrumental ima značenje osnovnoga svojstva (i manje je neutralan od vremenske zavisne surečenice ili sintagme s *kao*) ili rezultativno značenje (3c). Obično imenički:

Upoznao sam ju djevojkom.

(3c) SP kao rezultativni adjunkt (dodatak) objektu – instrumental.³³

Luka je iskovao sablju oštrom.

Luka je brđane zarobio robljem.

Bailyn (1998, 2001, 2002) dijakronijsku smjenu sročnosti instrumentalom tumači promjenom u sastavu obilježja (engl. *feature makeup*) funkcionalne kategorije Pred(ikacija), i to na razini Pred⁰ (kojoj je SP komplement, dopuna). Činjenicu da su u ruskome SP-i (konstrukcije koje odgovaraju našima (2b) i (3a–b))³⁴ redovito u instrumentalu objašnjava time što je Pred⁰ u ruskome razvio obilježje [+Instr], odnosno postao je *padežni pridruživač*. U jezicima u kojima glava Pred⁰ nije razvila svojstva padežnoga pridruživanja – među njima i u hrvatskome – padež SP-a uvjetovan je drugačije: u konstrukcijama uz glagole tipa *smatrati* (tip (2b)) uvjetovan je pridruživačkim svojstvima glagola, a u konstrukcijama tipa (3a) – jer imenski predikat padež ne dobiva ni od glagola ni od glave Pred⁰ – sročni padež je dobiven na sljedećoj razini padežne provjere, slaganjem sa subjektom ili objektom rečenice.³⁵

U hrvatskome u vezi s *morfološkim* instrumentalom možemo primijetiti: prvo, u primarnome predikatu, a riječ je o neprijelaznim konstrukcijama, opreka sročnosti i instrumentala stilske je naravi; drugo, nipošto ne možemo reći da SP nužno ili većinom dolazi u instrumentalu (ako u obzir uzimamo i dopune i dodatke); treće, kod neprijelaznih glagola i upravljenosti na subjekt dopuna (argument) u instrumentalu ili je stilski markirana ili – moguće – ovisi o povratnosti i svršenosti glagola, a dodatak (adjunkt) u instrumentalu ima znače-

33 O prihvatljivosti rečenica (3c) općenito te ovisno o tome je li SP pridjev ili imenica v. ovdje n. 14.

34 Uz pretpostavku da tip (3c) u slavenskim jezicima *ne* postoji.

35 Hotimice ne spominjemo koji bi padeži u tom smislu onda bili *strukturni*, a koji *inherentni*. Pri takvu određivanju među autorima postoji nesloga, manje važna – terminološka (već i u različitim radovima istog autora), i važnija – u tretmanu pridruživačkih svojstava funkcionalnih kategorija i statusa tematskih uloga (usp. npr. Bailyn 2001, 2002, Strigin 2000, Strigin – Demijanow 2001; u nas o tome Mihaljević 1982–1983; o razlikovanju unutar *nestrukturnih* padeža usp. Woolford 2006; o *semantičkome* padežu usp. Strigin 2000; opće napomene u Chomsky 1993, osobito 170ff, 1995, osobito 110ff).

nje osnovnoga svojstva; četvrto, kod prijelaznih glagola i upravljenosti na objekt dopuna (argument) *je* u instrumentalu, a dodatak (adjunkt) *može* biti u instrumentalu i tada ima značenje osnovnoga svojstva ili rezultativnosti; peto, instrumental kao dodatak obično je imenički.

Dakle: Instrumental u rečenicama tipa (3) može imati značenje rezultativnosti, pod uvjetom – rezimiramo – da je kontroliran objektom (odnosno da mu je domaćin objekt), da je u rečenici svršeni glagol u jednom od prošlih vremena koji podrazumijeva neku vrstu činjenja na objektu, da je učinak unutar horizonta očekivanja, da se instrumentalom učinak specificira. Pod tim uvjetima značenje osnovnoga svojstva pomiče se u značenje rezultata. To se najbolje vidi kod pridjeva, koji kao vrsta riječi *već* znači svojstvo.

U vezi s instrumentalom tipa (3c) dva su međutim problema, koji vjerojatno nisu bez utjecaja na njegovu ograničenu čestotu i dijakronijsko iščezavanje.³⁶

Prvo, pojam ili svojstvo njime iskazani nisu bogzna kako obavijesni. Već je spomenuto da hrvatski prefigirani kauzativni glagoli značenjski sažimaju čitave rezultativne konstrukcije. U tom smislu hrvatski rezultativni SP u rečenicama poput *Zarobiti brđane robljem* ne pridonosi obavijesti (*zarobiti robljem* pleonastično je). Ta činjenica ima i naličje – s jedne strane posve su zamislive sintagme koje nisu neobavijesne (*ispeći rakiju ljutom/mekom/mutnom*, *odgojiti sina poštenjakom/huljom/prevarantom*), s druge ni prototipne engleske rezultativne konstrukcije (*wipe clean*, *hammer sharp*) nisu potpuno otvorene, pa su kao semantički besmislene isključene konstrukcije poput *wipe the table dirty* 'obrisati stol tako da bude prljav', *pump the tyre flat* 'napumpati gumu tako da bude prazna', *drink the coffeepot full* 'ispiti džezvu tako da bude puna' (Green 1972 [Strigin 2004: 16, 38, 44]³⁷), odnosno i u engleskome – kao jeziku koji nedvojbeno ima rezultativni SP iskazan pridjevom – u pitanju mora biti očekivani rezultat, rezultat koji je u skladu sa semantikom situacije i znanjem o svijetu.³⁸ Konačno, ako u hrvatskome *zarobiti robljem* i jest pleonazam, činjenica je da je on kao takav *moгуć*, da postoji sintaktička jedinica u kojoj će se on ostvariti.³⁹

Drugo, značenjski i fizički (postpredikatni) periferan, marginalan, (u)sporedan položaj⁴⁰ na kojem se rezultativni instrumental nalazi položaj je adverbijalnog instrumentala *sredstva*, »osnovne semantičke kategorije srpskohrvatskog [besprijedložnog] instrumentala po kojoj se današnji srpskohrvatski instrumental suprotstavlja ostalim padežima« (Ivić 1954: 7) i koja se kategorija – među instrumentalnim značenjima – jedina dijakronijski očuvala u znatnijoj mjeri

36 Što je u skladu s predikatnim instrumentalom u cjelini – kategorija »ne samo što nije naročito živa, nego se čak lagano i gubi« (Ivić 1954: 158).

37 Ondje su označene sa *, ne sa #, ali eksplicitno je riječ o semantičkoj neprikladnosti.

38 Usp. i Goldberg – Jackendoff (2004: 546f).

39 I *znati znanje*, *ne časiti časa*, *čudom se čuditi* pleonastične su konstrukcije, ali to ne znači da u njima nema objekta, odnosno adverbijala.

40 *Periferan* u smislu koji mu je u tipologiji padeža odredio Jakobson (2008: 414ff; v. ondje i o tautološkim konstrukcijama s instrumentalom), što na »srpskohrvatskom« materijalu potvrđuje i Ivić (1954: 265).

(premda je i ona pretrpjela redukciju). Stoga je sasvim moguće da je na tom položaju značenje sredstva (*Odgojio je sina razgovorom/batinom, Zarobio je bratane silom/ognjem i mačem*), kao češće i manje ovisno o kontekstu, potisnulo rezultativnost.⁴¹

Budući da je Nichols (1981) pokazala da nijedan od čimbenika koji utječu na odabir predikatnoga padeža ne treba zanemariti,⁴² za kraj ćemo još spomenuti jedan koji je mogao pripomoći širenju instrumentala u konstrukcijama s prijelaznim glagolom. Riječ je o onome što je Nichols nazvala *strategijama uklanjanja/izbjegavanja dvoznačnosti*, odnosno uklanjanjem dvojbe o predikatnosti ili atributivnosti pridjeva u rečenici. Strategijom uklanjanja dvoznačnosti objašnjava se kadšto širenje uporabe akuzativa relativne zamjenice za živo i uz nežive antecedente (Kordić 1993–1994). Kad je o prošircima riječ, usp. primjerice dvostih iz »Baš-Čelika« s dvoznačnim proširkom:

Bila je noć. I mjesec. I zvonik. I ti uz mene – živa. (J. Kaštelan, 1958.)

U njemu dvoznačnosti ('živ' se može odnositi i na *ti* i *ja/mene*) ne bi bilo da umjesto *živa* stoji – *živog*, oblik mnogo češći u ragovornome jeziku. Držimo da strategija izbjegavanja dvoznačnosti ima utjecaja i na to da govornici u rečenicama s rezultativnim predikatnim proširkom kontroliranim objektom kao prihvatljiviju odabiru rečenicu s instrumentalom (usp. rezultate ankete u II), odnosno instrumental se javlja kao jak signal predikatne uporabe:

?? *Odgojio je sina poštena.* – s rezultativnim značenjem
Odgojio je sina poštenim.

Zanimljivo je – a iz autoričina tona čini se da i Nichols to smatra neobičnim – da se instrumental u ruskome, u kojem je kao predikatni padež mnogo življi nego u hrvatskome, ne rabi onda kad bi bio osobito pogodan za razrješavanje ambivalentnosti predikatnih i atributivnih pridjeva.⁴³

VI. Istraživanja su pokazala da je već razlučivanje deskriptivnoga SP-a i adverbijala nerijetko težak lingvistički posao. Usto govornici neće uvijek potvrditi teze jezikoslovaca ili će teško moći prepričati što je u rečenicama s deskriptivnim SP-om i adverbijalom baš različito. U hrvatskome je veoma uspješno o razgraničenju proširaka i adverbijala pisao Peti (1979: 149–158), posluživši se metapitanjima *kakav*, *kakva*, *kakvo* (za proširak) i *kako* (za adverbijal). U engleskome se i proširak i adverbijal tumače metapitanjem *how?*:

41 Na istome položaju moguć je i adverbijalni instrumental *vremena*, ali on je u suvremenom jeziku vezan za nesvršene glagole (*Upoznavao sam ju nedjeljom/godinama*).

42 Ako odande nešto možemo zaključiti, to je onda nesvedivost na samo jedan kriterij, bio on sintaktički ili semantički.

43 »U čestim konstrukcijama [tipa] *den' byl jasnyj* i drugim konstrukcijama atributivne parafraze postoji sustavna dvoznačnost i često krivo tumačenje, pa ipak se instrumental ne rabi za njezino razrješavanje. Drugi čimbenici, osobito propozicijski uvjeti, favoriziraju slaganje i pretežu nad razrješavalačkom vrijednošću instrumentala« (Nichols 1981: 168–169).

*John left the party **angry/angrily**.*

'Ivan je s tulumom otišao ljutit/ljutito.'

Prema Himmelmann – Schultze–Berndt (2005: 2) obje se te rečenice u njemačkome prevode na isti način:

*Hans hat **wütend** die Party verlassen.*

Govornici njemačkoga tu rečenicu – kažu – neće smatrati semantički dvoznačnom, nego prije posve neodređenom u smislu razlike koju pokazuju dvije polazne rečenice u engleskome i hrvatskome. Ni temeljni engleski priložni sufix *-ly* kadšto neće biti dovoljan za razliku jer postoje prilozi koji ga nemaju, odnosno oblikom su jednaki pridjevima, npr. *fast* 'brz': *fast* 'brzo':

*John left the party **fast**.*

'Ivan je s tulumom otišao hitar/hitro.'

Još se veći problemi u tumačenju javljaju s rezultativima. Prije svega »nije posve sigurno jesu li rezultativi uopće SP-i. Poredbenolingvistički posve je sigurno da se rezultativna značenja često iskazuju složenim predikatima« (Himmelmann – Schultze–Berndt 2005: 4). Slično se može reći i za hrvatski. Naime koliko god je moguće načiniti relativno potpune popise glagola nepotpunih značenja (modalnih, kopulativnih, semikopulativnih, perifraznih i sl.), toliko je kadšto teško razlikovati valja li koji glagol koji inače ne smatramo glagolom nepotpuna značenja smatrati upravo takvim, osobito ako se u razmatranje uključuje povijesna perspektiva, u kojoj je on doista i mogao biti semikopulativan. Iz potvrda u Ivić (1954: 149) vidi se da je glagol *pretvoriti se* još u 17. st. (usp. ovdje III) imao takvu valenciju da bismo ga smatrali semikopulativnim, odnosno onakvu kakvu danas imaju glagoli *posta(ja)ti*, *naz(iv)ati se* i sl. Ali moguć je i »obratana« proces – da govornik glagol počne doživljavati kao semikopulativan, pa da rečenicu:

Čovjek je u stanu ležao mrtav tri dana.

počne razumijevati kao rečenicu sa složenim predikatom (*ležati mrtav*), a ne kao rečenicu sa deskriptivnim SP-om (*mrtav*).⁴⁴

Legendre (1997) pokazuje da je možda riječ o međujezičnoj raznolikosti te da engleski (ili danski, usp. Hoekstra 1988) i francuski (općenito romanski) SP-i nisu sintaktički jednaki – tvrdi da su rezultativi u francuskome dodaci, adjunkti, dok su u engleskome i danskome dopune, komplementi. Pokazuje to i značenjski – rezultativni predikatni proširak u francuskome »donosi obavijest koja nije dio unutrašnjega značenja glavnoga glagola, bila ona posebno svojstvo rezultativnoga stanja ili samo njegovo postojanje« (str. 83), dok u engleskome »rezultativni lanci NP–VP–SP imaju drukčije tumačenje od pandanskih NP–VP: npr. *nailing a window* [hrv. 'zakucavanje prozora'] i *nailing a window*

44 S istim problemom susreću se i istraživači engleskoga (Himmelmann – Schultze–Berndt 2005: 52). Usp. i razlike – slučajne? – u tretmanu SP-a u etimološki i značenjski istih glagola u različitim slavenskim jezicima u Bailyn (2001).

shut [hrv. 'zakucavanje prozora da bi ga se zatvorilo, zatvaranje prozora zakucavanjem'] ne opisuju istu radnju; SP je dio radnje opisane glavnim glagolom i sintaktički mu je dopuna«.

Nadalje, opće je mišljenje da se rezultativni predikati u romanskim jezicima mogu iskazati samo PP–om, pridjevom rijetko ili nikako,⁴⁵ npr. u francuskome:

*Pierre a peint les murs en blanc/*blanc.*

'Petar je zidove obojio u bijelo.'

Među jezicima s velikim i otvorenim klasama pridjeva koji rezultative imaju, ali ih pridjevima ne mogu iskazati spominju se još arapski i hebrejski, hindski, ruski, »srpsko-hrvatski« (usp. Snyder 2001, Baker 2003: 226).

Zašto neki jezici rezultativne SP–e mogu iskazivati imenskom riječju (pridjevom), a drugi ne, pokušava se objasniti i implikacijskim parametrima. Snyder (2001) na 20–ak jezika iz 13 jezičnih skupina pokazuje da u jezicima postoji izravna veza između mogućnosti tvorbe imenica složenih prema modelu N + N i mogućnosti konstruiranja složenih predikata. Pritom se misli na one složenice koje se često nazivaju *korijenskima* (engl. *root compounds*, kuju se od neizvedenih polaznih imenica – usp. i Hendrick 1995: 322), koje nastaju spontano, nesvjesno, kojih je tvorba plodna (nije ograničena samo na postojeće), kojih značenja mogu biti veoma udaljena od značenja imenica uzetih zasebno te u kojih između polaznih imenica nema vidljiva morfološka ili sintaktička spojnika. Dakle riječ je o složenicama poput engl. *frog man* (žaba + čovjek), koje govornici kuju odmalena, spontano i nesvjesno, veoma plodno, uvijek s novim leksemima, koje mogu označivati kakav god odnos dviju imenica,⁴⁶ koje se u konačnici mogu leksikalizirati (npr. *toothbrush* 'četkica za zube'), ali i ne moraju, i koje su rekurzivne, imaju mogućnost ponavljanja (npr. [[[*frog man*] *look*] *fashion*] – usp. i Beck – Snyder 2001). Drugim riječima, to nisu konstrukcije poput hrv. *čovjek žaba* ili franc. *homme-grenouille* (čovjek + žaba), koje nastaju svjesno i kojih se značenje ne udaljava od značenja osnovnih sastavnica (u obama jezicima to je 'čovjek koji se vlada kao žaba', odnosno *ronilac*), ili složenice poput *žabočovjek* (sa spojnikom), ili konstrukcije poput *čovjek (od) žabe/žabâ*, u kojima genitiv ili PP služe kao sintaktički modifikator imenici. Snyder dakle utvrđuje da jezik može imati rezultativne SP–e samo ako može plodno tvoriti složenice modela N–N. Kako hrvatski (i ruski) prema Snyderovoj analizi to ne mogu, u njima nisu mogući ni rezultativni SP–i iskazani pridjevom, nego samo PP–om:

engl. *John painted the house red.*

rus. *Ivan pokrasil dom v krasnyj cvet.*

hrv. *Ivan je obojio kuću u crveno/u crvenu boju.*

45 Usp. npr. za francuski Legendre (1997); za španjolski Mallén (1991); za katalonski Mateu Fontanals (2000); za talijanski Napoli (1992); za rumunjski Irimia (2005). Legendre (1997: 46–47) dodaje da u francuskome u obzir dolazi i prilog (npr. *couper les cheveux court* 'šišati kosu kratko', jer se tu *court* ne slaže s *les cheveux*, odnosno nije **courtes*).

46 Ovdje: 'čovjek koji sličić žabi', 'čovjek koji se ponaša kao žaba', 'čovjek koji skuplja ili lovi žabe', 'čovjek koji voli žabe' i sl.

Na argument da su u hrvatskome moguće rečenice poput:

Ivan je kuću obojio crvenom.

Ivan je sablju iskovao oštrom.

Snyder odgovara sličnim talijanskim primjerom. Naime Napoli je (1992: 65, 77) u talijanskome prepoznala moguće rezultativne SP-e u rečenicama tipa:

*Ha dipinto la macchina **rossa**.*

‘Obojio je automobil crveno/crvenim/u crveno.’

*Gli operai hanno caricato il camion **pieno**.*

‘Radnici su kamion natovarili (tako da je postao) pun.’

Njima međutim Snyder poriče pravu rezultativnost jer ovise o značenju glagola, koji glagol mora podrazumijevati usredotočenost na cilj/svrhu/svršetak radnje, a AP onda samo iskazuje to na koji je način (u kojem obliku) cilj i postignut. Ako to privedemo hrvatskomu, vidjet ćemo da je rezultativni proširak u hrvatskome – onako kako je ovdje opisan – upravo kakav i u talijanskome prvom primjeru: iskazuje se svršenim glagolom koji podrazumijeva neko činjenje na objektu. Prema Snyderu dakle ono što smatramo rezultativnim hrvatskim proširkom ne bi prošlo »test« prave rezultativnosti. No hrvatski ima instrumental s mogućim rezultativnim značenjem i ima mogućnost variranja svršenoga i nesvršenoga glagola, odnosno ako je u talijanskome (Napoli 1992: 65) rečenica

Gianni ha martellato il metallo **piatto.*

‘G. je iskovao metal plosnatim.’

negramatična, naša je tvrdnja i dalje da u hrvatskome

*Ivan je metal iskovao **oštrim**.*

nije, a uz rečenicu s nesvršenim glagolom

*Ivan je metal kovao **oštrim**.*

ne bismo stavili *, nego vjerojatno !, osobito ako umjesto *metal* stoji primjericice *mač*. U toj rečenici *kovati* ne podrazumijeva cilj/svrhu, nego samo razvoj (engl. *development*) radnje, a vrhunac (engl. *culmination*) radnje iskazan je AP-om.⁴⁷ Uostalom, o tome je već bilo riječi, i rezultativi u engleskome imaju ozbiljna ograničenja: moraju biti kontrolirani objektom prijelaznoga glagola (ne i neizravnim objektom)⁴⁸ ili subjektom tek nekih neprijelaznih,⁴⁹ moraju biti je-

47 Termin *development* i *culmination* Snyderovi su (2001: 336). Uzgred ćemo spomenuti i empirijski podatak iz Napoli (1992) koji nam se i za opis hrvatskoga čini važnim: rezultativni AP kao gramatičan neće potvrditi svi govornici talijanskoga; u deskriptivnih – koji su i znatno češći – takva neslaganja nema.

48 Što nije slučaj u svim germanskim jezicima, npr. u islandskome i u njemačkome, usp. Mailing (2001) (autorica, doduše, takvu mogućnost spominje i u engleskome). O njemačkome v. i Kratzer (2005); o danskome Hoekstra (1988).

49 Rezultativnost uz neprijelazne glagole u zapadnoeuropskim jezicima, inače, veoma je rijetka.

dincati (ne može ih se pojaviti više u nizu),⁵⁰ ni u engleskome nisu posebno česti, mogućnost pojave pojedinih pridjeva u njima ovisna je o semantičkom odnosu s glagolom, relativno se kasno pojavljuju u jeziku djeteta (usp. Green 1972 [Strigin 2004], Beck – Snyder 2001: 116, Simpson 2005: 84).

Postojanje rezultativnih SP-a u hrvatskome opovrgava i drugi parametar, koji uvode Beck – Snyder (2001): »Jezik će dopuštati ciljnomu PP-u (engl. *goal PP*) preobrazbu radnje u postignuće (engl. *accomplishment*) samo ako dotični jezik dopušta potpuno plodno korijensko slaganje i usto rezultativne konstrukcije.« Tako je – kažu autori – u engleskome, jeziku koji ima plodno korijensko slaganje i rezultativne konstrukcije, moguće rečenicu

John walked to the summit.

'Ivan je hodao na vrh.'

tumačiti, parafrazirati na način:

John's walking caused him to become at the summit.

'Ivanovo hodanje uzrokovalo je to da se Ivan pojavi/da Ivan bude na vrhu'

Da je doista riječ o postignuću, autori pokazuju time što je konstrukcija kompatibilna s vremenskom »u-sintagmom«:

John walked to the summit in an hour.

'Ivan je dohodio na vrh u jednome satu/za jedan sat.'

U hrvatskome takva konstrukcija nema rezultativno značenje (bez obzira na prefigiranost i perfektivnost glagola), i u tom smislu hrvatski ne bi ispunjavao parametar. Međutim, premda ne možemo u to biti posve sigurni, čini nam se da je rezultativno značenje takvih konstrukcija i u engleskome veoma teško »uhvatljivo«. U tom smislu nije nezanimljiva Jackendoffova (1991: 240) tvrdnja da dodaci engleskim neakuzativnim glagolima ne mogu biti tumačeni rezultativno.⁵¹

**Bill arrived sick.* – u rezultativnome značenju

'B. je stigao bolestan'

Treba ipak kazati da u novim radovima Jackendoff (npr. Goldberg – Jackendoff 2004) proširuje svoje viđenje rezultativne konstrukcije i na konstrukcije tipa *John walked to the summit*, odnosno rezultativno se značenje prepoznaje i ondje gdje se tradicionalno govorilo o adverbijalima.⁵² U tom kontekstu i hrvatski bi u takvim konstrukcijama dopuštao rezultativno tumačenje (PP se tiče položaja subjekta, a ne smjera glagolske radnje).⁵³ Konačno, kako je riječ o implikacijskome parametru, moguće je da postoji jezik koji *ima* rezultativne pro-

50 **They grilled the steak black hard* 'Ispekli su odrezak crnim tvrdim'.

51 Isto iz jednoga rada B. Levin i M. Rappaport Hovav prenosi Napoli (1992: 58, n. 4).

52 Na tom tragu hrvatski opisuje Šarić (2008).

53 Što izrazito podsjeća na opis koji je još 1981. g. iznijela J. Nichols.

širke, ali iz nekoga trećeg razloga ne dopušta ciljnom PP-u preobrazbu radnje u postignuće.

VII. Snyderov (2001) uvid prihvaća i Baker (2003), koji brani tezu da je pridjev jedina leksička kategorija koja može služiti kao rezultativni SP, npr. engleski:

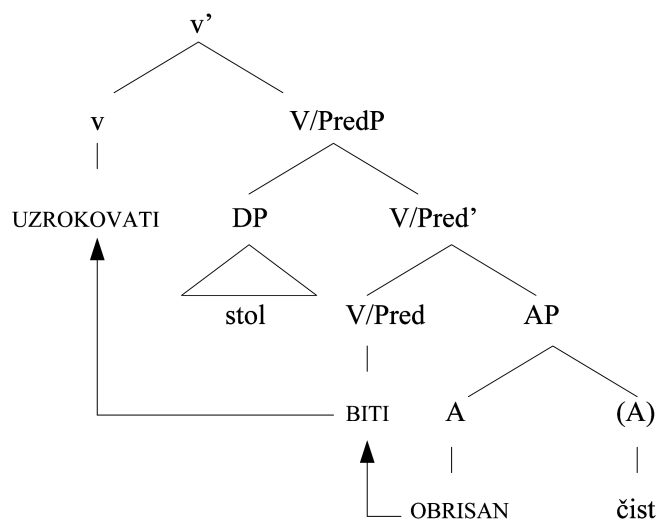
I beat the metal flat.

‘(Ja) iskovao sam metal plosnatim / (Ja) iskovao sam metal tako da postane/bude/je plosnat.’

To još može biti i PP (~ *into a sword* ‘~ u mač’), ali leksičke kategorije glagola i imenice ne (~ **break* ‘~ slomiti’, ~ **(a) sword* ‘~ mač’). Stablo kojim prikazuje rezultativne konstrukcije izgleda ovako (Baker 2003: 221):⁵⁴

I wiped the table clean.

‘(Ja) obrisao sam stol tako da postane/bude/je čist’

Objašnjenje: i) Kao što se stativni glagoli raščlanjuju na operator BITI (engl. *BE-operator*) + PRIDJEV, tako se prijelazni glagoli raščlanjuju kao [X UZROKOVATI [Y BITI [PRIDJEV]]], gdje je *x* agent ili vršitelj, a *y* tema ili trpitelj, odnosno prijelazni glagol *obrisati* u takvoj raščlambi jest ‘*x* čini da *y* bude *obrisan*’. Leksički glagol nastaje spajanjem tih triju sastavnica. ii) Rezultativna konstrukcija nastaje spajanjem pridjeva (*čist*) i pridjevske komponente glagola (OBRISAN) prije povezivanja s BITI i UZROKOVATI.

Prema Bakerovoj analizi – kao i u atributivnoj modifikaciji i konstrukcijama s glavama stupnja – pridjev je jedina leksička kategorija koja može biti na položaju od *čist*. Glagol ne može jer nema čemu pripisati theta-ulogu (može samo

54 Radi preglednosti donosimo samo sastavnicu *v'*, odnosno *wipe(d) the table clean*.

objektu *stol*, ali on je predaleko, i može zamjenici umetnutoj u rezultativnu konstrukciju⁵⁵). Imenica ne može jer joj referencijski indeks ostaje zarobljen unutar AP-a (ako ne ostaje, odnosno ako se nasljeđuje, onda je projekcija NP te se ta projekcija veže s BITI u imenski predikat i glagol se *obrisati* više ne može sastaviti). Budući da nema ni theta-ulogu koju nečemu mora pripisati ni referencijski indeks koji s nečime mora biti koindeksiran, pridjev je jedini koji može doći u položaju od *čist*. Baker (2003: 230) zaključuje: »Pridjevi su leksička kategorija koja se najlakše rabi kao rezultativni predikat; glagoli mogu biti uporabljeni kao rezultativi pod posebnim parametrima, koji uključuju vrijeme; imenice nikada ne mogu biti uporabljene kao rezultativi.«⁵⁶

Unatoč Bakerovoj tvrdnji da »nema poredbenojezične varijacije« (str. 227) u smislu negramatičnosti konstrukcija u kojima bi imenica bila rezultativni SP (uzgred, Bakerova studija nastala je na analizi golema broja veoma različitih jezika) u hrvatskome gramatična inačica postoji – imenica u instrumentalu. U ovome radu pokazalo se da instrumentali hrvatskih pridjeva i imenica mogu služiti kao rezultativni SP, odnosno kao gramatične pokazuju se rečenice:

Iskovao je sablju oštrom.

Zarobio je brđane robljem.

Jesu li one danas rijetke (ili, uostalom, posve iznimne, okazionalne) i zastarjele, to za samu stvar nije važno – jezične univerzalije funkcioniraju bez obzira na jezičnu kronologiju.⁵⁷ Daljnja i drugačija istraživanja trebala bi odgovoriti na pitanje što presudno utječe na njihovu rijetkost – je li to značenje prefigiranih glagola (koji preuzimlju na sebe najveći dio rezultativnoga značenja, pa je dodatak nepotreban), je li ambivalentnost značenja koju u takvim konstrukcijama pokazuje instrumental (pa je – češće – adverbijalno tumačenje istisnulo moguće rezultativno), je li opća promjena u padežnome sustavu (sužavanje instrumentalnoga značenjskog polja), je li promjena u padežnome pridruživanju, ili što drugo.

Literatura

ARj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. 1880–1976. Vol. I–XXIII. Zagreb: JAZU.

Bailyn, John Frederick. 1995. »Configurational case assignment in Russian«. *The Linguistic Review* 12: 315–360. [Cit. prema: Bailyn 2001]

Bailyn, John Frederick. 1998. »Modern syntactic theory and the history of the Slavic languages«. In: M. Flier – A. Timberlake (eds.) 1998. *American Contributions to the Twelfth Interna-*

55 *Chris wiped the table until it sparked* 'C. je brisao stol dok on (stol) nije zasjao'.

56 Mogućnost da glagoli budu rezultativni SP-i Baker uočava u jezicima sa slabom glagolskom fleksijom i s tzv. *serial verb construction*, odlikama koje indoeuropski jezici nemaju. Riječ je o konstrukcijama prijelaznih i stativnih, neprijelaznih glagola poput, otprilike: *Dora je Luku gurnula padati*.

57 S. Ivšić (1970: 357) upozorio je da je jezik I. Mažuranića (sredina 19. st.) »hotimice arhaiziran«. Ako je tako, onda je ovaj prikaz rezultativa prinos i dijakronijskoj hrvatskoj sintaksi te u užem filološkom smislu Ivšićevoj ocjeni donosi jednu čvrstu potvrdu.

- tional Congress of Slavists* [Krakow, Poland, August–September 1998]. Bloomington, IN: Slavica. [Cit. prema: <http://www.ic.sunysb.edu> [...], 8. IV. 2009, pp. 1–26]
- Bailyn, John Frederick. 2001. »The syntax of Slavic predicate case«. *ZAS Papers in Linguistics* 22: 1–23.
- Bailyn, John Frederick. 2002. »Overt predicators«. *Journal of Slavic linguistics* 10: 23–52.
- Baker, Mark C. 2003. *Lexical categories: Verbs, nouns, and adjectives*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barić, Eugenija – Mijo Lončarić – Dragica Malić – Slavko Pavešić – Mirko Peti – Vesna Zečević – Marija Znika [Barić *et al.*] 1995. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Beck, Sigrid – William Snyder. 2001. »Complex predicates and goal PP's: Evidence for a semantic parameter«. In: A. H. –J. Do – L. Domínguez – A. Johansen (eds.) 2001. *BUCLD 25, Proceedings of the 25th Annual Boston University Conference on Language Development*, Vol. 1: 114–122. Somerville, MA: Cascadia Press.
- Belaj, Branimir. 2001. »Prototipno-kontekstualna analiza povratnih glagola u hrvatskom jeziku«. *Suvremena lingvistika* 51–52: 1–11.
- Belaj, Branimir. 2008. *Jezik, prostor i konceptualizacija: Shematična značenja hrvatskih glagolskih prefikasa*. Osijek: Filozofski fakultet.
- Bowers, John. 1993. »The syntax of predication«. *Linguistic Inquiry* 24: 591–656.
- Chomsky, Noam. 1993 [1981]. *Lectures on government and binding: The Pisa lectures*. Seventh edition. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- Chomsky, Noam. 1995. *The minimalist program*. Cambridge, MA – London: The MIT Press.
- Demijanow, Assinja – Anatoli Strigin. 2000. »Case assignment to conceptual structures: The Russian instrumental«. *Linguistics in Potsdam* 10: 75–107.
- Demijanow, Assinja – Anatoli Strigin. 2001. »Measure instrumental in Russian«. *ZAS Papers in Linguistics* 22: 69–97.
- Derossi, Zlata. 1971–1972. »Predikatni atribut«. *Jezik* 19: 26–32.
- Goldberg, Adele E. – Ray Jackendoff. 2004. »The English resultative as a family of constructions«. *Language* 80: 532–568.
- Green, Georgia M. 1972. »Some observations on the syntax and semantics of instrumental verbs«. In: *Papers from the 8th regional meeting of the Chicago Linguistic Society*: 83–97. Chicago, IL: Chicago Linguistic Society. [Cit. prema: Strigin 2004]
- Hendrick, Randall. 1995. »Morphosyntax«. In: G. Webelhuth (ed.) 1995. *Government and binding theory and the minimalist program: Principles and parameters in syntactic theory*: 297–347. Oxford – Cambridge, MA: Blackwell.
- Himmelmann, Nikolaus P. – Eva F. Schultze-Berndt. 2005. »Issues in the syntax and semantics of participant-oriented adjuncts: An introduction«. In: Himmelmann – Schultze-Berndt (eds.) 2005: 1–67.
- Himmelmann, Nikolaus P. – Eva F. Schultze-Berndt (eds.) 2005. *Secondary predication and adverbial modification: The typology of depictives*. Oxford: Oxford University Press.
- Hinterhölzl, Roland. 2001. »Semantic constraints on case assignment in secondary adjectival predicates in Russian«. *ZAS Papers in Linguistics* 22: 99–112.
- Hoekstra, Teun. 1988. »Small clause results«. *Lingua* 71: 101–139.
- Irimia, Monica-Alexandrina. 2005. »Types of secondary predication«. *Toronto Working Papers in Linguistics* 25: 20–29.
- Ivić, Milka. 1954. *Značenja srpskohrvatskog instrumentalnoga i njihov razvoj: Sintaksičko-semantička studija*. Beograd: Srpska akademija nauka.
- Ivšić, Stjepan. 1970. *Slavenska poredbeno gramatika*. Prir. J. Vrana – R. Katičić. Zagreb: Školska knjiga.

- Jackendoff, Ray. 1991 [1990]. *Semantic structures*. Second printing. Cambridge, MA – London: The MIT Press.
- Jakobson, Roman. 2008 [1936, 1958]. »Doprinos općoj teoriji padeža«. In: 2008. *O jeziku*: 393–449. Prir. L. R. Waugh – M. Monville-Burstion, s engl. prev. D. Lalović. Zagreb: Disput.
- Jernej, Josip. 1963. »O predikatnoj dopuni u hrvatskosrpskom jeziku«. *Filologija* 4: 77–81.
- Kordić, Snježana. 1993–1994. »Koji i kojega«. *Jezik* 40: 103–108.
- Knjazev, Jurij P. 1988. »Resultative, passive, and perfect in Russian«. In: Nedjalkov (ed.) 1988: 343–368.
- Kratzer, Angelika. 2005. »Building resultatives«. In: C. Maienborn – A. Wöllstein (eds.) 2005. *Event arguments: Foundations and applications*: 177–212. Tübingen: Niemeyer. [Cit. prema: <http://semanticsarchive.net> [...], 15. V. 2009, pp. 1–51]
- Legendre, Géraldine. 1997. »Secondary predication and functional projections in French«. *Natural Language and Linguistic Theory* 15: 43–87.
- Levin, Beth – Malka Rappaport Hovav. 1991. »Wiping the slate clean: A lexical semantic exploration«. *Cognition* 41: 123–155.
- Mailing, Joan. 2001. »Dative: The heterogeneity of the mapping among morphological case, grammatical functions, and thematic roles«. *Lingua* 111: 419–464.
- Mallén, Enrique. 1991. »A syntactic analysis of secondary predication in Spanish«. *Journal of Linguistics* 27: 375–403.
- Maretić, Tomo. 1931. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Drugo izdanje. Zagreb: Obnova.
- Markman, Vita G. 2008. »The case of predicates (Revisited): Predicate instrumental in Russian and its restrictions«. *Journal of Slavic Linguistics* 16: 187–246.
- Marušić, Franc – Tatjana Marvin – Rok Žaucer. 2003. »Depictive secondary predication in Slovenian«. In: W. Browne – J.-Y. Kim – B. H. Partee – R. Rothstein (eds.) 2003. *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 11 [The Amherst Meeting, 2002]: 373–392. Ann Arbor, MI: Michigan Slavic Publications.
- Mateu Fontanals, Jaume. 2000. »Why can't we wipe the slate clean?: A lexical-syntactic approach to resultative constructions«. *Catalan Working Papers in Linguistics* 8: 71–95.
- Mihaljević, Milan. 1982–1983. »Instrumental iza objekta u akuzativu uz glagole *smatrati*, *učiniti*, *zvati*...«. *Suvremena lingvistika* 23–24: 11–16.
- Musić, August. 1935. »Značenje i upotreba participâ u srpskohrvatskom jeziku«. *Rad JAZU* 250: 127–157.
- Napoli, Donna Jo. 1992. »Secondary resultative predicates in Italian«. *Journal of Linguistics* 28: 53–90.
- Nedjalkov, Vladimir P. (ed.) 1988 [1983]. *Typology of resultative constructions*. Engl. transl. ed. by B. Comrie. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Nedjalkov, Vladimir P. – Sergej Je. Jaxontov. 1988. »The typology of resultative constructions«. In: Nedjalkov (ed.) 1988: 3–62.
- Nichols, Johanna. 1981. *Predicate nominals: A partial surface syntax of Russian*. Berkeley, CA – Los Angeles – London: University of California Press.
- Peti, Mirko. 1979. *Predikatni proširak*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- Piper, Predrag – Ivana Antonić – Vladislava Ružić – Sreto Tanasić – Ljudmila Popović – Branko Tošović [Piper et al.] 2005. *Sintaksa savremenoga srpskog jezika: Prosta rečenica*. Beograd – Novi Sad: Institut za srpski jezik SANU – Beogradska knjiga – Matica srpska.
- Rappaport Hovav, Malka – Beth Levin. 2001. »An event structure account of English resultatives«. *Language* 77: 766–797.
- Rothstein, Susan. 2000. »Secondary predication and aspectual structure«. *ZAS Papers in Linguistics* 17: 241–264.

- Silić, Josip – Ivo Pranjković. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Simpson, Jane. 2005. »Depictives in English and Warlpiri«. In: Himmelmann – Schultze-Berndt (eds.) 2005: 69–106.
- Snyder, William. 2001. »On the nature of syntactic variation: Evidence from complex predicates and complex word formation«. *Language* 77: 324–343.
- Spencer, Andrew – Marina Zaretskaya. 1996. »Copredication in Russian – lexical resultatives«, <http://www.essex.ac.uk/linguistics/clmt/papers/misc/> [13. IV. 2009], pp. 1–32.
- Strigin, Anatoli. 2004. »Blocking resultative secondary predication in Russian«. *ZAS Papers in Linguistics* 36: 1–84.
- Strigin, Anatoli. 2005. »Secondary predication and instrumental case in Russian«. In: W. Boeder – G. Hentschel – Ch. Schroeder (eds.) 2005. *Proceedings of the International Symposium Descriptive and theoretical problems of secondary predicates, with emphasis on Middle and Eastern European Languages*, University of Oldenburg, 7–10 Dec 2005 [<http://www.zas.gwz-berlin.de> [...] 9. IV. 2009], pp. 1–27.
- Strigin, Anatoli – Assinja Demjjanow. 2001. »Secondary predication in Russian«. *ZAS Papers in Linguistics* 25: 1–79.
- Szucsich, Luka. 2002. »Case licensing and nominal adverbials in Slavic«. In: J. Toman (ed.) 2001. *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 10 [The second Ann Arbor Meeting, 2001]: 249–270. Ann Arbor, MI: Michigan Slavic Publications.
- Šarić, Ljiljana. 2008. »Some remarks on resultative constructions in Croatian«. *Croatica et Slavica Iadertina* 4: 23–33.
- Williams, Alexander. 2008. »Word order in resultatives«. In: Ch. B. Chang – H. J. Haynie (eds.) 2008. *Proceedings of the 26th West Coast Conference on Formal Linguistics*: 507–515. Somerville, MA: Cascadia Proceedings Project.
- Williams, Edwin. 1980. »Predication«. *Linguistic Inquiry* 11: 203–237.
- Woolford, Ellen. 2006. »Lexical case, inherent case, and argument structure«. *Linguistic Inquiry* 37: 111–130.

Resultative secondary predicates in Croatian

Semantics of the secondary predicate (SP) in Croatian hasn't been investigated enough. Hence its resultative meaning, different from the depictive one, hasn't been noticed.

Cross-linguistic studies so far showed that Croatian, being one of Slavonic languages, cannot have resultative SP due to two parameters: it doesn't have productive root compounds formation of the noun (Snyder 2001), and it doesn't allow goal PP to convert the action into accomplishment (Beck – Snyder 2001).

In the paper a particular Croatian sentence type from the 19th century literature is described, with a noun in the instrumental case, as well as an adjective in the instrumental case, serving as a resultative SP. Contemporary Croatian speakers confirm its resultative meaning. The use of the instrumental case is connected with the resultative meaning of the instrumental case noun when serving as a complement of a semicopulative verb (e. g. *postati* 'become', *smatrati* 'consider' etc.), and with the strategy of avoiding syntactic ambiguity of the congruent adjective (that can be interpreted either as attributive or predicative one).

The characteristics of resultative SP in Croatian are: 1. it's a very rare construction, found in written language, nowadays rather archaic, 2. the primary predicate along which it is found must be a transitive perfective verb (usually derived with prefixes such as *od-*, *pro-*, *raz-*, *za-*), direct object being the host of resultative SP (if the host is the subject of a sentence, the meaning of the SP can be interpreted only as depictive), 3. primary predicate verb must denote a certain change of an object, with a possibility of further specification of that change (verbs like *ubiti* 'kill, murder' are not good candidates); the result of the verbal action has to be expected, i. e. within the bound-

daries of lexical properties of the verb and the object, 4. it is expressed by so called indefinite adjective form in the instrumental case (*Iskovao je sablju oštrom* 'He hammered the sabre sharp'), by a noun in the instrumental case (*Odgojio je sina poštenjakom* 'He raised his son a righteous man'), and by a PP, that can eventually blend into an adverb (*Ošišali su ga na ćelavo* 'They shaved him bold'), 5. the order of the resultative SP is the same as the order of other nonverbal SPs, post-verbal, but unlike depictive SP, resultative SP is not separated with comma intonation.

Baker (2003) puts forth that, cross-linguistically, Adjective is the only lexical category that can serve as the resultative SP. In this paper a rare Croatian construction is described in which resultative secondary predicate is expressed by the Noun.

Ključne riječi: predikatni proširak, rezultativ, instrumental, leksička kategorija, hrvatski jezik

Key words: secondary predicate, resultative, instrumental case, lexical category, Croatian